

Zahtevamo, da se takoj skliče plenum Centralnega odbora združenja učiteljev in profesorjev

Na seji republiškega odbora Zdrženja učiteljev in profesorjev LRS dne 17. septembra je bila postavljena zahteva po takojšnjem sklicanju plenuma Centralnega odbora. Do te zahteve je prišlo v zvezi z zadnjim verzijo zakona o javnih uslužbenecih. O tej redakciji zakonskega osnutka je poročal tov. Trobiš. Ugotovil je, da je bilo veliko pripomb, ki so jih dala posamezna društva oziroma republiški odbori, upoštevanih. Tako se je v poglavju, ki obravnava prosvetno znanstveno delo, marsikaj spremenilo v smislu zahtev našega združenja. To velja predvsem za ureditev letnega dopusta, ki bo praviloma sovpadal s šolskim odmorom. Učitelji bodo morali v času

velikih počitnic imeti najmanj pet in štirideset dni prostega časa, v preostalem času pa se lahko kličejo na izpolnjevanje ali pa na šolsko delo pri urejanju zbir, kabinetov, knjižnic in podobnega. Tudi napredovanje naj bi bilo po novem besedilu avtomatično. Možen bi bil pri treh zaporednih najboljših letnih ocenah dvakrat v službeni dobi tudi preskok za en plačilni razred.

Tudi predpisi o ocenjevanju in predpisi o razpisu službenih mest in natečajih zagotavljajo prosvetnim delavcem vse osnovne pravice. Niso pa bili upoštevani predlogi glede začetnega in končnega plačilnega razreda učiteljev. Še vedno je v osnutku naveden 15. plačilni razred kot začetni in 8. plačilni razred kot zaključni. Republiški odbor meni, da je razvrstitev učiteljskega v plačilne razrede načelno važnost. Ker prevladuje vtis, da Centralna uprava Zdrženja temu vprašanju ni posvetila dovolj skrb, zahteva od CU, da skliče plenum Centralnega odbora čimprej, vsakor pa še pred začetkom skupščinske razprave o zakonu o javnih uslužbenecih. Ob tej priložnosti se bodo zbrali v Novem Sadu zastopniki vseh društev naše organizacije in kritično pregledali svoje dosežke, določeno delo ter sprejeli smernice za bodoče delo Zdrženja učiteljev in profesorjev. Iz Slovenije se bo kongresa udeležilo 15 izvoljenih delegatov, tako da bo imel vsak okraj svojega zastopnika, tudi okraj Novo mesto in bivši okraj Kočevje, čeprav imajo tu le sindikalni skupini; Ljubljano bodo zastopali 4 delegati, Maribor pa dva. Poleg izvoljenih delegatov se bodo kongresa udeležili tudi nekateri drugi zastopniki okrajev in gostje.

Kongres Zdrženja vzgojiteljev Jugoslavije

V dnevi od 3. do 5. oktobra 1957 bo v Novem Sadu kongres Zdrženja vzgojiteljev Jugoslavije. Ob tej priložnosti se bodo zbrali v Novem Sadu zastopniki vseh društev naše organizacije in kritično pregledali svoje dosežke, določeno delo ter sprejeli smernice za bodoče delo Zdrženja učiteljev in profesorjev. Iz Slovenije se bo kongresa udeležilo 15 izvoljenih delegatov, tako da bo imel vsak okraj svojega zastopnika, tudi okraj Novo mesto in bivši okraj Kočevje, čeprav imajo tu le sindikalni skupini; Ljubljano bodo zastopali 4 delegati, Maribor pa dva. Poleg izvoljenih delegatov se bodo kongresa udeležili tudi nekateri drugi zastopniki okrajev in gostje.

Program kongresa obsega: poročilo o delu central. odbora Zdrženja učiteljev in profesorjev Jugoslavije za čas od I. do II. kongresa, poročilo o finančnem poslovanju centralnega odbora in poročilo nadzornega odbora. Po vseh treh poročilih bo razprava, sedanjí centralni odbor pa bo razrešen.

Drugi dan kongresa bo na programu troje poročil, in sicer: »Stanje in problemi predšolskih ustanov in vzgojiteljskega kadra v Jugoslaviji«, »Sistem predšolske vzgoje v naši domovini« in »Družbeni značaj domov in internatov«. Po teh poročilih bo kongres zasedal v dveh komisijah, in sicer: v komisiji za probleme predšolske vzgoje in v komisiji za probleme domov in internatov. V prvi komisiji bodo slišali koreferat: »Vloga otroških vrtcev v sodelovanju s starši«, v drugi komisiji pa koreferata: »Medsebojni odnosi vzgojiteljev in gojencev« in »Problem matičnih domov«.

Tretji dan kongresa bodo navzdol razpravljali o predlogih za spremembo statuta organizacije, sprejeli bodo statut in zaključke kongresa in izvolili nov centralni odbor Zdrženja vzgojiteljev Jugoslavije.

V času kongresa bo v Novem Sadu razstava »Naši otroški vrtci«, ki bo prikazala notranjo ureditev otroških vrtcev, didaktične igre in igrače in gradivo za delo s predšolskimi otroki.

Kongresu Zdrženja vzgojiteljev Jugoslavije želimo čim uspešnejše delo!

tudi gostje, ki prihajajo v Jugoslavijo na račun medsebojne zamenjave, niso deležni strani komisije tiste pozornosti, ki bi jo mogli od nje pričakovati. Zgodilo se je, da jih oficijelno vodi te komisije predpuščajo samim sebi, da jih vodi po krajih, ki jih sami niti najmanj ne poznajo, nadalje, da imajo vodici povsem druga navodila, kot pa so bila glede sprejema in programa sporočena republiškimi odbori, da ta planirajo »suho hrano« tudi za tri dni skupaj (!) itd. Republiški odbor mora potem na svoje stroške popraviti storjene napake, da ne trpi škode ugled naše domovine. Ker smo na te stvari Centralno upravo že vsa leta neprestano opozarjali, razmere pa so kvečjemu slabšale, namesto boljše, bo RO zaključil, da Komisija poudarja Centralnemu odboru in javnosti vsako leto točen obracun o

svojem delu. Za njeno delo v letu 1957 pa bo, kot je bilo že rečeno, predlagal na plenumu Zdrženja, ki se naj skliče, nezaupnico.

Pri zadnji točki dnevnega reda je RO razpravljal še o tehle zadevah:

a) o združitvi okrajnih društev Maribor in Ptuj ter Ljubljana in Kočevje. Obe združitvi je načelno odobril;

b) o stanju »Prosvetnega delavca«; pri tem je dal načelno soglasje za nastavitve poklicnega novinarja in za novinarsko izmenjavo z redakcijo poljskega sindikalnega glasila;

c) o načrtih za organizacijo letnega oddiha; pri tem se je RO izjavil proti temu, da bi Zdrženje zidalo hotelski objekt; najbolj smotrna rešitev bi bila ta, da se pri določenih šolah organizirajo s postavitvijo lesenih hišic in šotorov dodatne kapacitete, ki bi omogočile večjemu številu izkoriščanje cenejšega dopusta;

d) o odpuščanju upokojenec iz šolske službe; mnenje odbora je, naj bi te tovariše, dokler je še tako veliko pomankanje kadra, odpuščali le izjemoma, kadar to zahtevajo koristi šole.

Mrs

Čemu 12-letni vakuum?

Nekaj spominov ob novem učnem načrtu in prvih korakih reforme

Članek V. C. v zadnjem Prosvetnem delavcu in Objave št. 5 nam prinašajo prve napotke za praktično izvedbo nove šolske reforme. »Začasni učni načrt za I., II. in III. razred obveznih osemletnih šol v LRS« smo sprejeli z mešanimi občutki, saj veje iz njega »nov duh«, kakor pravi komentar. Starejši smo ostnili, kajti nihče ni pričakoval tako ostrega preloma. 12 let smo namreč dobivali učne načrte, ki so bili vse prej kot dobri. Koliko negotovanja, koliko predlogov za izboljšanje, a vse zaman! Zgodovina slovenskega šolstva bo dobo po vojni morala oceniti kot usodno praznino, ko se je šolstvo usmerilo po vzorih, daleč odmaknjenih od uspešnega družbenega razvoja. In vendar je bila vzgoja v vseh časih tesno povezana z razvojem človeške družbe.

Ze v časih levičarskega »Učiteljskega pokreta« (in še prej) smo v Sloveniji med obema

vojnama ugotavljali, da moramo komponente, ki oblikujejo vzgojstvo, iskati v odnosih gospodarskih, kulturnih in družbenih sil, t. j. v »živem dogajanju«, ki raste, pada, se spreminja in menjava. Povezanost med prirodo, gospodarstvom in človekom je treba videti, spoznati in pravilno vrednotiti za pravilno orientacijo v življenju! Tako smo klicali in pisali takrat mimo vseh nazadnjaških režimov. Krepko smo skušali utirati sodobnejša pota, da bi razumeli vedno bolj socialno razgibano dobo že v šoli. Do hiteti tehniki in gospodarsko proizvodnjo je bilo v tedanjih časih težavno, vendar je gleslo »strnjnosti« z ducatom »poskusnih razredov« v Sloveniji pred vojno v kratkem času zmazgalo. Napredni učitelji so zlehlja spoznali v kompleksih »priroda-družba« dinamično in družbeno dialektiko, ki so jo v Sovjetski zvezi obravnavali že učni načrti Blonskega, Pistraka in Krupského (1922), osem let pozneje pa jih je Stalin dal uničiti kot »neznatstvene«. In vendar je mladinska psihologija v zadnjih desetletjih ugotovila, da preko zakonitosti otroškega razvoja ne moremo. Če se še pridružuje komponenta napredujoče družbe, se nam vsiljuje vprašanje: Čemu smo izgubili že 12 let? Čemu vakuum, ki ga ni bilo treba? Mar ne bi bilo bolje, da bi po vojni gradili na že postavljenih temeljih »priroda-družba«? Čemu preganjanje »strnjnosti« v prvih letih, ko jo zdaj spet uvažamo?

Obširna tolačenja strnjnosti v teoriji in praksi (»Osnove« 1937) so pripravljala izvajanje »pedagoške simfonije« v 14 različnih možnostih, ki so v kompleksih z letnimi in tedenskimi enotami in precejšnji meri rušile predmetno izoliranost na vseh stopnjah osemletne šole. S tov. Dolganom sva v »Pogledu na učni načrt« tedaj napisala, da so strnjene »tedenske enote« zgrešene, če so le moda. Potrebno je prepričanje o sintezi, strnjnosti, povezanosti, celotnosti, kolektivnosti, globalnosti vsega dogajanja v stvarnem in duhovnem svetu. Velika je nevarnost, da povezanost predmetov postane le šablona, ne pa odsev dialektičnega spoznanja prirode in družbe.

Pred 20 leti napisana vrednotenja strnjnosti so žela lepe uspehe v praksi. »Popotniki« zadnjih let pred vojno so objavljali izkušnje posameznikov s komentarji, ki ne zakrivajo tudi naprednih pedagog. Politični momentov. »Slov. učitelj« Sloveskov družba je večkrat opozarjal na »nevarnosti« dialektičnega materializma v strnjnosti, zato so se posamezniki skrbno ogibali take reforme. Uradni načrti predvojne dobe v Sloveniji zato strnjene-ga pouka nikoli niso priznali, pač pa so pod pritiskom pedagogike pripravili le »koncentracije predmetov«. Zdrženje učiteljskega pa je znalo v Beogradu takto »pritisniti« na ministrstvo, da sva s tov. Silhom leta 1939 zastopala slov. pedagogije pri 14-dnevnem sestavljanju povsem modernega, na strnjnosti slonečega učnega načrta za vseh osem šolskih let. Voja vihra je potem prebrčila vse nadaljnje delo. V Sloveniji pa so uspehi na stotih šolah pokazali, da je med-

vojna učiteljska generacija s polnim razumevanjem dovzetna za napredno pedagogiko, ki jo zna prenašati v prakso. Razstavljanje trdnega učnega načrta na tedenske enote ni delalo posebnih težav, pač pa je oblikovanje dnevnih enot zahtevalo zavestno poglabljanje v celotno problematiko povezanosti. Bojazen, da bodo trpeli tehnični predmeti (jezik, računstvo in pisanje), se je kmalu razblinila. Sicer so pa tedanje kompleksno urejene Čitanke (Učit. tiskarna 1935-41) olajšala delo razrednikom I. — IV. razreda.

Tudi »Učni načrt« iz dobe NOB, izdan pri SNOS na osvobojenem ozemlju jeseni 1944, je sestavljen na osnovi široke povezanosti predmetov v vseh osem šolskih letih. Pri sestavi so sodelovali tov. Dolgan, Winkler in drugi, ki so se dobro zavedali pomena strnjnosti v luči novih časov.

Ko smo po osvoboditvi uvažali mlado učiteljsko generacijo v številnih težavah v učno delo nove dobe, smo se še lahko trdno oklenili povezanosti predmetov in osnovni šoli. Tečajniki n. pr. v Kranju (nov. dec. 1945) so sestavljali prav take enote, kot jih predpisuje sedanjí učni načrt. Prav tako smo še leta 1946 poudarjali v pedagogiki velik pomen strnitve »prirode — dela — družbe«. Sele spomlad 1946 je izšla v Beogradu »Savremena šola« (št. 1), ki je s člankom »Radna škola — buržoazna zabluda« (M. Mence) uničila tudi povezanost predmetov kot »nepravilno«. Nastopila je doba stroge sistematike in izoliranih predmetov po ruskih vzorih... Celih 12 let za vse šole!

In danes? Spet smo postavljali pred problem »povezave predmetov« v prvih treh razredih osemletke. V Objavih beremo napotke, podobne onim pred 20. leti: »Po načelu strnjnosti razvijamo učno snov v obliki metodičnih enot, ki predstavljajo posamezna področja prirode in družbe. Ostali predmeti se centralni učni snovi podreajo in jo vsak po svoji dopolnjuje ter poglablja. Zaradi tega je treba vzpostaviti harmonične odnose med tematično spoznavanja prirode in družbe ter med ostalimi predmeti...« Podobne ideološke utemeljitve za ta navodila sicer še ni. Starejši se bodo že znašli, težje je za mlajše, ki na učiteljskih strnjnosti v praksi niso spoznavali. Pomagati bodo morali tovariši, ki jim to ni nič novega. Paziti bo treba, da enote ne bodo šablonske forme brez globljega jedra. Poudarek na tem, da sedanjí strnjni pouk »nikakor nima ekstremne oblike« (načrt str. 54) hoče izvajalce najbrž obvarovati kakšnih zablod. Brez dovolj utemeljenih osnov bi te bile res možne. V pravilni izvedbi in ob trdnem prepričanju bodo sadovi šolskega dela morali biti kmalu vidni.

Tako se po dolgih 12 letih sget začena »nova« delo, brez potrebe pretrgano v škodo hitrejšega razvoja socialističnega šolstva.

E. Vranc.

Prosveta na Poljskem

Poljske oktobrske spremembe so nastale v prvih tednih novega šolskega leta. Po prvem navdušenju za nastale spremembe, po trenutnih težavah, ki jih je prineslo s seboj tako imenovano obdobje »mitingov«, na katerih je živo sodelovala tudi šolska mladina, se je poljsko ljudstvo lotilo vsakdanjega normalnega dela. In tu so se poljski prosvetni delavci znašli pred velikimi in

terem so izvedli nekatere spremembe v organizaciji in upravljanju šolstva.

Zveza poljskih učiteljev se ponaša z bogatimi tradicijami, ki imajo za napredek in socializacijo. Po oktobrskih spremembah je pretrgala dosežane metode in oživila svoje nekdanje lepe tradicije (med drugim je ohranila individualni sindikalni ustroj). Dejavnost Zveze po izvedenih strukturnih spre-

dagogi, ki opravljajo različne funkcije: tisti, ki delajo v šolski upravi, izvršujejo organizacijske opravke, toda tudi ti morajo biti predvsem pedagogi. Ta tendenca bo odsevala v novi strukturi šolskih oblasti, ki jo pripravljajo, to je v vrstici ki stari organizacijski obliki: K šolskim inšpektoratom v okrajih in kuratorijem v vojvodstvih. Z reorganiziranimi upravnimi pristojnostmi bo zagotovljena samostojnost v pedagogičnih vprašanjih, čeprav bodo le-ta ostala organizacijsko povezana s terenskimi ljudskimi odbori. Prosvetno ministrstvo in Zveza učiteljev se trudita, da bi se ljudski odbori bolj zanimali za prosvetne probleme, da pa pri tem nikakor ne bi ovirali in preprečevali dela šolskih upravnih organov.

Tudi glede gmotnega položaja učiteljev se prizadevanja ministrstva in Zveze skladajo. Zaradi sedanjih gospodarskih težav seveda ni mogoče ugoditi vsem zahtevam učiteljev, ki to razumejo in se še naprej trudijo z isto pozitivnostjo za uspeh šole in vzgojo mladine.

Ena od najpomembnejših nalog, ki čakajo poljsko šolsko upravo, je revizija učnih načrtov in učbenikov. Oddelek za učne načrte v prosvetnem ministrstvu se je na temelju načrtov Pedagoškega instituta, dalje tez, sprejeli na prosvetnem kongresu, in mnjenja učiteljskega loži časne revije zle učnih načrtov in dosedanjih učbenikov. Ta revizija bo skrbila gradivo, nadzirala netočno prikazovanje nekaterih dogodkov iz poljske zgodovine in ustvarila temelj za naravni pouk, ki povezuje teorijo s prakso.

Neodvisno od časne revizije vsebine in metode pouka so začeli tudi spreminjati učni načrt, ki mora biti končan junija 1958. leta.

Spremembe učnega načrta ni mogoče takoj izvršiti in zato

Iz šolskega vrtca

dolgotrajnimi težavami. Kakor so lahko nastopile radikalne spremembe na mnogih področjih dokaj hitro, vsaj po odpravi najhujših napak iz preteklosti — pa se je moral na področju prosvete proces obnove pod pritiskom razmer razvijati mnogo počasneje. Prosveta — to je preobrnjen in preveč zapleten mehanizem, da bi ga bilo mogoče naglo spremeniti in urediti.

V novih spremenjenih političnih okoliščinah so se moral učitelji spoprijeti z obravnavanjem starih načrtov in učbenikov, predvsem pa so morali reševati zapletene vzgojne probleme, kar je bilo še posebno težavno glede na omejeno avtoriteto učiteljskega po desetih letih zamačenja in pačenja nekaterih resnic. Oblast je sicer opustila stare metode spodbujanja avtoritete, toda za grehe preteklih dni, ki jih je celo mladina ocenjevala zelo kritično, je moral plačati račun učitelj.

Kljub tem težavam pa se revolucionarno šolsko leto ni končalo s porazom učiteljev. Učni uspehi v nekaterih šolah so bili boljši kot v preteklih letih, mimo tega pa so se do neke mere normalizirali tudi vzgojni problemi, pri čemer je pomembno sodelovala prerazporedjena mladinska organizacija »harcerstvo«. To ni malo, če upoštevamo, koliko ustvarjalnih pobud in naporov so vložili učitelji v pripravljanje nove šolske reforme. K temu je pripomogla obnovljena zveza poljskih učiteljev.

Zveza poljskih učiteljev šteje okoli 250 tisoč učiteljev (na Poljskem ne ločijo predmetnih učiteljev in profesorjev) in prosvetnih delavcev. Vsak stoti poljski državljan je torej član te Zveze. Konsolidacija te prosvetne vojske se je pokazala posebno na prosvetnem kongresu, ki ga je organizirala Zveza letos maja v Varšavi. Na tem kongresu so temeljito obravnavali vse poglavitne probleme poljskega šolstva. Sklepi tega kongresa so bili šolski upravi temelj, na ka-

membah temelji na najmanjši zvezni organizaciji, ki združuje učitelje enega ali več manjših mest. Ta organizacija spada pod okrajne oddelke, okrajni oddelki pa pod vojvodske uprave. Glavni oblastni organ Zveze je Glavna uprava, vsi voditelji Zveze so voljeni. Osrednje glasilo Zveze učiteljev je »Učiteljski glas«, ki izhaja vsak teden v sto tisoč izvodih.

Med poglavitne naloge Zveze sodi v zadnjem času boj za zaščito učiteljskih pravic, za izboljšanje njihovih gmotnih razmer in delovnih pogojev (med drugim za znižanje številne obveznih ur od 18 do 24 na teden), skrb za lastno nadaljnje izpolnjevanje učite-

V šolski knjižnici

ljev in za čimboljše možnosti razvoja šole.

Sodelovanje med Zvezo in prosvetnim ministrstvom se za-dovoljivo razvija. Veže ju podobno gledanje na nekatera poglavitna vprašanja šolstva, tako glede šolske ureditve (boj za desetletni obvezni šolski pouk) kot tudi glede višje ravni pouka in glede splošne vzgojne orientacije.

Prosvetno in znanstvene ustanove, kot so Pedagoški inštitut, univerzitetna šolstva, Državno založniško podjetje za učbenike, Založniško podjetje Zveze učiteljev in uredništva predmetnih časopisov prosvetnega ministrstva (skoro vsak predmet ima svoj predmetni časopis) si prizade-

močno vplodujejo iniciativno učiteljev glede popularizacije izkušenj (n. pr. s pedagoškimi predavanji), iskanje novih učnih metod in šolskega eksperimentiranja.

vajo pridobiti k sodelovanju široke množice učiteljev. Najpomembnejši problem poljskega šolstva je sedaj vprašanje vzgoje. Napake preteklosti so povzročile mnogo mladih značajev in pripomo-gle k temu, da se je avtoriteta šole zmanjšala. Zato bodo z novim šolskim letom zahteve do učencev večje. Poglavitni problem je krepitve šolske discipline in intenzivnosti dela.

Prosvetno ministrstvo in vsi prosvetni delavci vabijo vse ljudstvo, naj jim pri tem pomaga. Družine, roditeljski odbori in socialne organizacije morajo postati zavezniki šole in učiteljev pri vzgoji mladega rodu. Veliko bodo pri tem pomagale uredbe ministrstva za prosveto, ki jih sedaj pripravljajo. Le-te bodo okrepile odgovornost vodstev in šol glede vedenja mladine.

O prosvetnih in vzgojnih vprašanjih so živo razpravljali na zasedanjih Sejma. Komisija za prosveto in kulturo skrbno preučuje šolsko problematiko in pripravila zaključke, ki naj izboljšajo sedanjí položaj. Posebej naj omenimo, da je v sedanjem Sejmu mnogo učite-

ljev, univerzitetnih profesorjev in prosvetnih delavcev (70 poslancev).

Vse poljsko ljudstvo pomaga dvigati prosveto. To vprašanje je posebno hudo glede na sedanje težavne razmere na Poljskem. Obče znano je, da je napredek kulture in prosvete tesno povezan z gospodarskim položajem v državi. Zaradi tega poljski učitelji razumejo pomen tega pojava ter se z velikim navdušenjem in naporom trudijo za gospodarsko dejavnost v okviru družbenih obvez. Zato ni čudno, da prihajata poljsko ljudstvo svoje učitelje k najbolj pozitivnim graditeljem svoje domovine.

Narodni praznik 22. julija, Dan osvoboditve Poljske, praznuje poljsko ljudstvo v posebno veselim razpoloženju. Posebno radostno slavi ta dan prosvetni delavci, ker vidijo svetlejšo bodočnost pred seboj, pred poljsko šolo, torej predvsem pred človekom, čigar vzgoja v duhu humanizma in socialističnega internacionalizma postaja danes posebno pomembna.

Maria Krukowska

